

...Aquell itinerari per l'obra de Marià Villangómez

per Bernat Joan i Marí

...Aquell any vuitanta-set o vuitanta-vuit, que la memòria ja comença a ser flaca, vàrem pensar que ens estàvem anquilosant en la manera d'explicar Literatura Catalana. Calia una mica de renovació, de canvi que servís d'esperó als joves encuriosits per allò de bo i millor que han produït les nostres lletres. Aleshores, als instituts d'Eivissa, encara hi havia alumnes que escollien Literatura Catalana entre les optatives del curs d'orientació universitària (el vell COU), i autors i obres no quedaven miserablement diluïts en una samfaina de "Llengua i Literatura" com la que patim actualment.

Ens inventàrem, a l'institut Sa Blanca Dona i a partir d'una idea d'Esperança Marí, una activitat que hi durà anys: l'Itinerari Artístic-Literari del Principat de Catalunya. L'activitat consistia —consisteix, encara, quan s'organitza— a escollir un autor (un parell, de vegades), llegir-ne exhaustivament l'obra (cada alumne en llegeix dos o tres llibres) i comentar-la entre tots els participants en l'activitat. Una vegada analitzada l'obra es realitza un qüestionari per a una entrevista exhaustiva amb l'autor. I, tot seguit, s'organitza el viatge,

en què es combinen activitats culturals (com ara assistència a representacions teatrals, conferències, alguna vegada presentacions de llibres, habitualment visites a museus...) amb d'altres més eminentment lúdiques (assistència a concerts, excursions a llocs diversos, etc.).

La primera vegada que realitzàrem l'Itinerari Artístic-Literari escollírem tres autors: Pere Calders, Miquel Martí i Pol i Marià Villangómez. Teníem previst de fer un desplaçament al Principat de Catalunya per entrevistar-hi els dos autors continentals, però la primera estació del nostre itinerari s'efectuà al pis de la Via Púnica on encara vivia el nostre poeta. Als nostres estudiants de Literatura Catalana, amb un grau de consciència lingüística, nacional i cultural una mica superior al de la mitjana (d'aleshores i, per descomptat, de la mitjana actual), els va fer il·lusió començar amb un poeta de la terra. I qui millor podia servir-nos, als nostres propòsits de llegir, d'analitzar literàriament i d'aprendre, que la figura de Marià Villangómez! Ningú no ho dubtà ni un moment, i ens posàrem a la feina. Fou una desco-

berta per als nostres alumnes i, en bona mesura, també ho fou per a les persones que hi treballàrem com a professors.

L'entrevista amb Marià Villangómez, amb prop d'una vintena de joves estudiants entaforats dins la seua sala d'estar, fou llarga, rica en matisos, reposada, esplèndida... Fèrem un exercici d'allò que en Joandomènec Ros en diria un "aprenentatge tolstoià". No ens impulsava ni complir amb un programa determinat, ni examinar uns determinats coneixements a través d'una prova objectiva, ni treure una qualificació o presentar un treball de classe. Senzillament, allò que volíem era gaudir d'aquestes coses tan elementals però tan profundes que ens ofereix la literatura, i que tan bé sabia traduir a quelcom que tots entenguéssim el poeta Marià Villangómez: esdevenir més sensibles a la bellesa, gaudir de l'obra d'art, interessar-nos pel bon ús de la llengua, prendre consciència de la riquesa polièdrica del fet literari i de la creació poètica.

Aleshores em vaig fer conscient que estàvem oferint als nostres alumnes un tast, potser massa rar dins el sistema educatiu que tenim

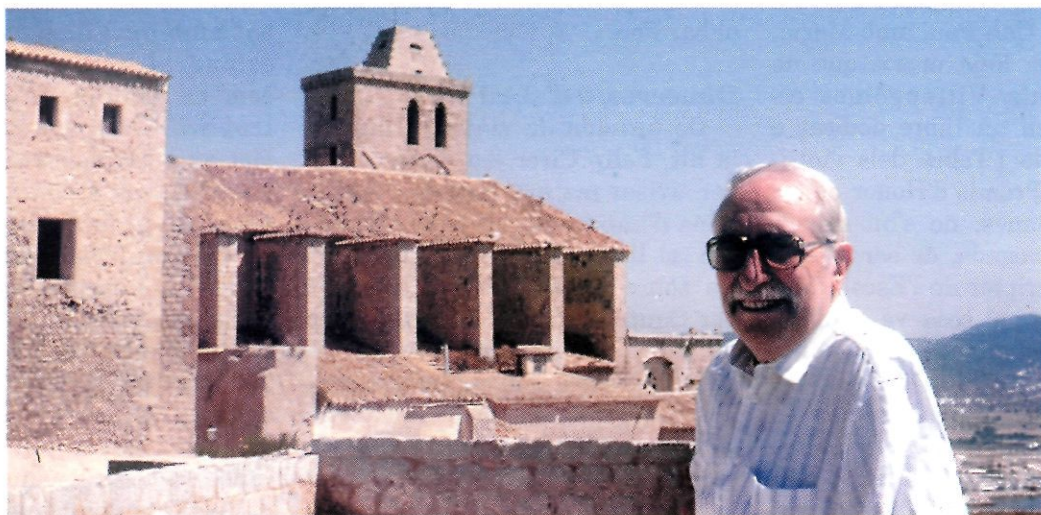
al nostre país, d'alta cultura. Hi tenien, i hi tenen, tot el dret. I nosaltres teníem la sort de poder començar els nostres itineraris artístico-literaris amb el tracte directe amb un autor excel·lent que al mateix temps era una persona cordial i accessible.

Per davant els ulls dels nostres alumnes passaren els poemes de *Terra i somni*, de *La Miranda*, de *Declarat amb el vent* o d'*El cop a la terra*, les prosas clares, riques i

més important que hem tengut a Eivissa en tota la història de l'illa, hi havia estudiants que el desconeixien completament (com ocorre ara encara). El primer contacte amb l'obra, emperò, solia resultar fàcil, i interessava profundament aquells estudiants que ja tenien alguna inclinació envers la literatura. Per a d'altres era més difícil, perquè Villangómez no es plantejava la poesia en termes de dificultat o de facilitat, sinó de qualitat

fecció formal de la seua poesia, o de la força elegíaca de les magnífiques *Elegies de Bierville*. Ens valorà, així mateix, la Generació del 27 espanyola, de la qual tantes influències reconeixia haver rebut. I comentà, com aquell qui no vol la cosa, molts d'aspectes d'alguns dels autors més importants que ell mateix havia traduït (com Jules Laforgue, Yeats o Rimbaud).

Els nostres alumnes, i els professors que els acompanyàvem,

belles de *L'any en estampes* o les dades, perfectament ordenades i aclaridores d'*Eivissa*. *La terra, la història, la gent*. No vàrem oblidar tampoc versions teatrals com la del *Somni d'una nit de Sant Joan* o *S'assemblea de ses dones*, i obres originals com *El més alt embruixament* i *Se suspèn la funció*. Encara no s'havia publicat la magnífica peça *Les germanes captives*. Per a alguns dels nostres estudiants, aquella excursió per l'obra de Marià Villangómez els serví per anar aprofundint en la poesia, la narrativa i el teatre d'un autor que ja havien començat a descobrir (molts havien llegit, en un moment o altre, *L'any en estampes*, un llibre molt popular entre els ensenyants de les Pitiüses, a causa de la seua gamma de possibilitats didàctiques). Per a d'altres, l'obra de Marià Villangómez constituï una descoberta. Malgrat ser el poeta

artística, de perfecció formal i d'expressió d'uns determinats sentiments, sensacions... Però, al cap i a la fi, la combinació del fet d'haver-se iniciat en el coneixement de la seua obra i poder conèixer el personatge va resultar molt positiva, molt motivadora.

Marià Villangómez ens acollí amb la modèstia que el caracteritzava, va exclamar-se del fet que una colla d'al·lots s'haguessin concentrat durant setmanes en la lectura dels seus llibres per poder preparar aquella entrevista i tenir un canvi d'impressions en profunditat amb ell com a autor, però ens oferí a tots plegats una variada lliçó de literatura. S'entretengué a explicar-nos per què l'havia seduït la poesia de Josep Carner, quines virtuts hi trobava i quines eren les obres de Carner que més l'interessaven. S'esplaià parlant de Carles Riba, de la per-

reberen una autèntica lliçó, fluida i espontània, d'un autèntic mestre i alhora d'un creador pulcre i conscient, entestat a aconseguir un llenguatge literari depurat, vehiculat en un registre comú, i portador d'uns continguts de caràcter universal. Va ser un primer capítol perfecte, que ens posà tots plegats en l'estat d'esperit perfecte per anar a entrevistar Pere Calders i Miquel Martí i Pol, aquest al seu domicili de Roda de Ter i, en anys successius, Olga Xirinachs i Maria Mercè Roca, Quim Monzó, Oriol Vergès, Josep Maria Benet i Jornet o Ramon Solsona. Al pis de la Via Púnica, agombolats per l'hospitalitat de Marià Villangómez, viatjant pel doll generós de la seua poesia i de la seua paraula de mestre, tot havia començat amb molt bon peu. ■